

پی‌نوشت:

۱. محمدجعفر جعفری لنگرودی، مبسوط در ترمینولوژی حقوق، تهران: گنج دانش، جلد دوم، چاپ سوم، ص ۱۲۳، ۱۳۸۶.
۲. علی اکبر دهخدا، فرهنگ متوسط دهخدا، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، جلد دوم، ص ۹۲، ۱۳۸۵.
۳. محمد هاشمی، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تهران: میزان، ص ۴۲۱، ۱۳۸۴.
۴. خیرالله پروین و فیروز اصلانی، اصول و مبانی حقوق اساسی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول، ص ۲۱۳، ۱۳۹۰.
۵. محمدعلی صلح چی و رامین درگاهی، بررسی ماهیت حقوق همبستگی، حقوق جمعی یا مردمی، فصلنامه پژوهش حقوق عمومی، دوره ۱۵، شماره ۳۱، ص ۱۲۶، پاییز ۱۳۹۳.
۶. حسین جوان آراسته، حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام، قم: دفتر نشر معارف، چاپ اول، ص ۱۷۸، ۱۳۸۴.
۷. منوچهر طباطبائی مؤتمنی، آزادی‌های عمومی و حقوق بشر، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پنجم، ص ۹۱، ۱۳۹۰.
۸. بیژن عباسی، حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، تهران: دادگستر، چاپ اول، ص ۱۲۸، ۱۳۹۰.
۹. محمد هاشمی، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تهران: میزان، ص ۴۲۳، ۱۳۸۴.
۱۰. بیژن عباسی، حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، تهران: دادگستر، چاپ اول، ص ۱۲۹، ۱۳۹۰.
۱۱. بیژن عباسی، حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، تهران: دادگستر، چاپ اول، ص ۱۲۹، ۱۳۹۰.
۱۲. محمد هاشمی، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تهران: میزان، ص ۴۲۳، ۱۳۸۴.
۱۳. محمد هاشمی، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تهران: میزان، ص ۴۲۳، ۱۳۸۴.
۱۴. اصلاحیه اول قانون اساسی آمریکا (۱۷۹۱): گنگره در خصوص ایجاد مذهب یا منع پیروی آزادانه از آن یا محدود ساختن آزادی بیان یا مطبوعات یا حق مردم برای برپایی اجتماعات آرام و دادخواهی از حکومت برای جبران خسارت، هیچ قانونی وضع نمی‌کند.
۱۵. اصل (۱۷) قانون اساسی ایتالیا: کلیه انواع کشور حق اجتماع مسالمت‌آمیز و غیرمسلحانه را دارا می‌باشند. کسب اجازه قبلی برای اجتماعات حتی در مکان‌هایی که رفت‌وآمد افراد در آن‌ها آزاد است، ضروری نیست. اجتماعات در اماکن عمومی باید پیشاپیش به اطلاع مقامات رسانده شود و مقامات نیز نمی‌توانند آن‌ها را ممنوع نمایند مگر به دلایل مستدل امنیتی و بهداشت عمومی.

۱. اجتماعات

گرد آمدن‌ها و جمع شدن‌های گروه‌هایی برای هدف یا اهدافی خاص دور هم را «اجتماعات» می‌نامند.^۲ انسان‌ها برای تبادل نظر، عنوان کردن مشکلات و احیاناً اعلام موضع یا دفاع از منافع مشترک، در زمان معین و برای مدتی کوتاه گرد هم می‌آیند و سپس متفرق می‌شوند. این حرکت جمعی ممکن است در مکانی ثابت به صورت محفلی از هم‌اندیشان تشکیل شود که اجتماع نامیده می‌شود یا به صورت نمایشی به منظور جلب توجه حکومت و مردم راهی معابر عمومی شود که عنوان تظاهرات را به خود می‌گیرد.^۳

آزادی اجتماعات یکی از آزادی‌های سیاسی است که بر اساس آن افراد می‌توانند آزادانه و مسالمت‌آمیز گرد هم بیایند و از افکار و عقاید یکدیگر بهره بگیرند و در عین حال هیچ‌گونه مانع و رادعی برای تجمع آن‌ها در میان نباشد. این حق به معنای آن است که هر شخص بتواند برای بیان بعضی نظرات و دیدگاه‌های خود، در مکان معین و در زمانی مشخص همراه با افرادی که با او هم‌نظر و هم‌عقیده‌اند، گرد هم آیند. این تجمع می‌تواند با برگزاری سخنرانی‌ها، جلسات و کنفرانس‌ها یا مناظره‌های مختلف همراه باشد و به صدور بیانه‌هایی که شامل مقررات و توصیه‌های عمومی است، منتهی شود.^۴

این حق یکی از حقوق نسل اولی حقوق بشر، تحت عنوان حقوق مدنی و سیاسی، دسته‌ای از حقوق و آزادی‌های فردی است که دولت‌ها باید به آن احترام بگذارند. این حقوق به‌طور عمده به دنبال حمایت از اصل اختیار و استقلال شهروندان مطرح می‌شوند و ناشی از توجه به اصالت فرد است و هدف از آن‌ها توجه به فرد در مقابل قدرت سیاسی است؛ لذا به صورت منفی عرضه می‌شوند و اغلب از جنس حقوق سلبی‌اند، به این معنا که دولت‌ها هیچ تعهد ایجابی در خصوص تحقق این حقوق ندارند، ولی نباید در مقابل اجرای آن‌ها به دست صاحبان حق نیز مانعی ایجاد کنند.^۵

اجتماعات، همایش موقتی افرادی است که بتوانند برای تبادل افکار یا دفاع از منافع خود در فعالیتی مانند سخنرانی و نشست‌های سیاسی و تبلیغاتی که برای این منظور از طرف اشخاص معینی ترتیب داده می‌شود، آزادانه شرکت کنند. این تعریف دارای مشخصات زیر است: اولاً اجتماع عمومی، اجتماع موقت است نه دائم؛ به این معنی که هدف از برگزاری اجتماعات، تبادل نظر و آگاهی از عقاید و افکار یکدیگر، اعلام موضع، دفاع از منافع حزبی و گروهی یا اعتراض به اوضاع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است.^۶ به محض اینکه عقاید و افکار ابراز و اجتماع تمام شد، افراد از دور هم پراکنده می‌شوند؛ ثانیاً اجتماع عمومی یا مجلس سخنرانی عمومی زمانی منعقد می‌شود که برای تشکیل آن قبلاً از طرف بنیان و برپاکنندگان اجتماع ترتیبی داده شود. در اجتماعات سازمان‌یافته، تشکیل دهندگان آن قانوناً مسئولیت‌هایی دارند و باید مراقبت